

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมิน
คุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

A STUDY OF THE NEEDS ASSESSMENT FOR PERSONNEL PARTICIPATION
IN THE INTERNAL QUALITY ASSESSMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE CHONBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

พิมลดา สินธุนาวา^{1*}, ทวีภา ตั้งประภา² และ องอาจ นัยพัฒน์³
Pimlada Sintunawa^{1*}, Taviga Tungprapa² and Ong-art Naiyapatana³

^{1, 2}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110 ประเทศไทย

³สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 128 ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท
เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400

^{1, 2}Srinakharinwirot University, 114 Sukhumvit 23, Wattana District, Bangkok 10110 Thailand

³Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization), 128 Phaya Thai Rd.,
Rajthevee District, Bangkok 10400 Thailand

*Corresponding author E-mail: pimlada.sin@g.swu.ac.th

(Received: July 24, 2025; Revised: Jan 12, 2026; Accepted: Jan 12, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ 2) วิเคราะห์สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี รูปแบบการอธิบายตามลำดับ เครื่องมือการวิจัยขั้นตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามแบบตอบสนองคู่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 148 คน และครูผู้สอน จำนวน 354 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามสัดส่วนจำนวนประชากรของแต่ละเขตพื้นที่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เครื่องมือการวิจัยขั้นตอนที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบมีจุดมุ่งหมายตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน 2) ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพของโรงเรียนจำนวน 4 คน และ 3)ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพของโรงเรียนจำนวน 2 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ขั้นตอนการเตรียมการ รองลงมาคือขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมินและขั้นตอนการดำเนินงาน ตามลำดับ และ 2) สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากร

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัด ประเมิน และวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

³ ศาสตราจารย์ ดร. ผู้อำนวยการ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา คือ บุคลากรไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ขาดการดำเนินงานเป็นทีม ไม่มีระบบที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกัน ไม่ได้นำผลการประเมินคุณภาพภายในไปวิเคราะห์ร่วมกัน อีกทั้งบุคลากรของสถานศึกษาขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา คือ ควรเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกคนในสถานศึกษาทุกขั้นตอน มีการให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนได้ทราบและเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน รวมถึงจัดให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การมีส่วนร่วม, การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this study were to (1) evaluate and prioritize the needs for personnel participation in the internal quality assessment of educational institutions, and (2) analyze the causes of these needs and examine guidelines for enhancing personnel participation in the internal quality assessment of educational institutions. The study was conducted using a mixed-methods research design with an explanatory sequential approach. In Step 1, quantitative data were collected using a dual-response questionnaire from 148 school administrators and 354 teachers under the Chonburi Primary Educational Service Area Office, selected through stratified random sampling based on the population proportion of each service area. Data were analyzed using means, standard deviations, and the modified Priority Needs Index ($PNI_{modified}$). In Step 2, in-depth interviews were used as the research instrument. Key informants were purposively selected based on predefined qualifications, consisting of (1) four school administrators, (2) four teachers responsible for school quality assurance, and (3) two educational supervisors responsible for school quality assurance.

The results revealed that: (1) the highest level of need for personnel participation in the internal quality assessment of educational institutions occurred at the preparation stage, followed by the reporting stage and the implementation stage, respectively. (2) The causes of these needs included limited opportunities for personnel to express their opinions, a lack of teamwork, the absence of support systems for participation in internal quality assessment, unclear role definitions and work procedures, and the lack of collaborative analysis of internal quality assessment results. In addition, personnel lacked awareness of and did not recognize the importance of internal quality assessment. The guidelines for enhancing participation in the internal quality assessment of educational institutions indicate that opportunities should be provided for personnel to express their opinions and participate in all stages of the process. Knowledge sharing and awareness-building activities should be promoted to help personnel recognize the importance of internal quality assessment. Teamwork should be encouraged from the planning stage through systematic implementation. Operational manuals should be developed to ensure that all personnel share a common understanding of procedures, with clearly defined roles and responsibilities, along with continuous supervision, monitoring, and follow-up.

KEYWORDS: Needs Assessment, Personal Participation, Internal Quality Assessment

บทนำ

การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาได้รับข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการศึกษา ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงระดับการบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ การประเมินคุณภาพภายในจึงมิใช่เป็นเพียงกระบวนการประเมินผลเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาองค์กร โดยใช้ข้อมูลจากการประเมินมาเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (Office of Educational Testing, Office of the Basic Education Commission, 2011) กระบวนการประเมินคุณภาพภายในประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) ขั้นการเตรียมการ 2) ขั้นการดำเนินงาน และ 3) ขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนนั้น ความสำเร็จมิได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือคณะทำงานเพียงลำพัง แต่เกิดจาก “การมีส่วนร่วม” ของบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่ต้องเข้ามามีบทบาทร่วมกำหนดเป้าหมาย วางแผน ดำเนินการ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานของสถานศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2011) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนา ร่วมกัน และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในคุณภาพของสถานศึกษา

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในจึงถือเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้กระบวนการประเมินคุณภาพภายในมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ไม่จะเป็นการตรวจสอบจุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษา การกำหนดแนวทางพัฒนา รวมถึงการจัดทำรายงานที่สะท้อนข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ และเป็นระบบ ซึ่งผลการวิจัยของ Elhakim (2025) ที่พบว่า กระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้ระบบประกันคุณภาพภายในมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายและการดำเนินงานจริง พร้อมทั้งเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งช่วยให้ข้อเสนอแนะจากการประเมินสามารถนำไปปฏิบัติและพัฒนาสถาบันได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนได้แสดงความคิดเห็น แสดงศักยภาพ และเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการประเมิน จึงเป็นแนวทางที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ งานวิจัยของวิภาวี จันทรเพ็ง และนิยดา เปี่ยมพิช (Janpeng & Piampuechana, 2022) พบว่า ครูในสถานศึกษายังมีความต้องการจำเป็นสูงในการมีส่วนร่วมในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน โดยเฉพาะในด้านการวางแผน การจัดเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ผล เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของบุคลากรทุกระดับในการผลักดันระบบประกันคุณภาพให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า สถานศึกษาหลายแห่งยังมีข้อจำกัดในการสร้างการมีส่วนร่วมของบุคลากร เช่น การขาดความเข้าใจในบทบาท การมีเวลาและทรัพยากรจำกัด หรือการขาดกลไกสนับสนุนที่ชัดเจน ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การประเมินคุณภาพภายในไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (Office for National Education Standards and Quality Assessment, 2022) และจากงานวิจัยของนารีญา ศรีพันธุ์ และคนอื่น ๆ (Sriphan et al., 2022) ที่รายงานว่า ครูจำนวนมากยังคิดว่าการประเมินคุณภาพภายในเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดความร่วมมือเชิงระบบจากผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น งานวิจัยและการศึกษาที่ผ่านมาได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา แต่ยังไม่ขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับระดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังขาดการนำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรให้สอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาอย่างแท้จริง จำเป็นต้องเริ่มจาก “การประเมินความต้องการจำเป็น” (Needs Assessment) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยระบุช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็น และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อวางแผนทางแก้ไข

และพัฒนาอย่างตรงจุด (Wongwanich, 2005) หากไม่มีข้อมูลจากการประเมินความต้องการจำเป็นอย่างรอบด้าน การวางแผนหรือการตัดสินใจอาจนำไปสู่ความคลาดเคลื่อน สูญเสียงบประมาณ ทรัพยากร และอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด

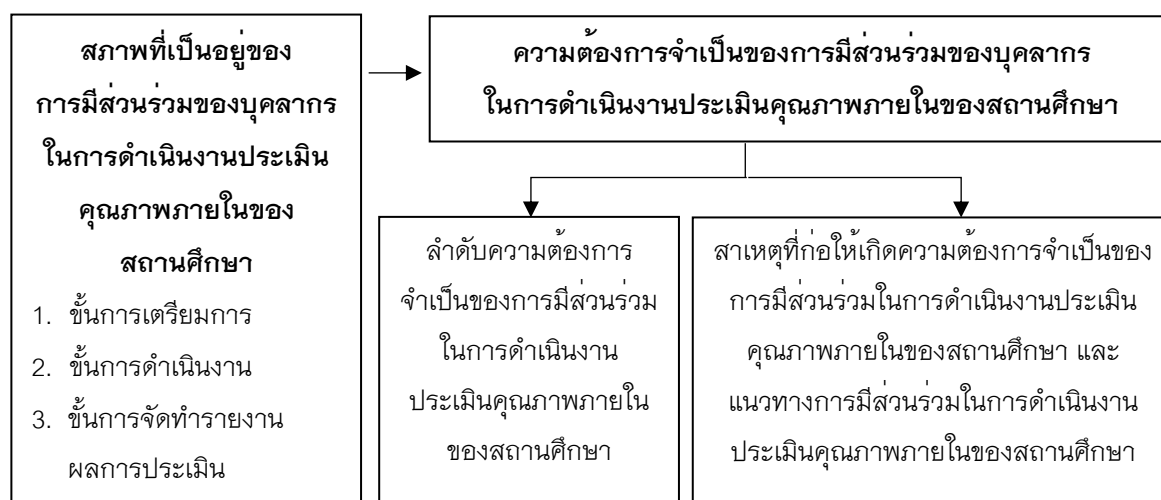
จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทราบถึงระดับความต้องการจำเป็นในแต่ละด้านของการมีส่วนร่วม สาเหตุของช่องว่างที่เกิดขึ้น ตลอดจนแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา โดยยึดกระบวนการประเมินคุณภาพภายในทั้ง 3 ขั้นตอน เป็นกรอบในการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

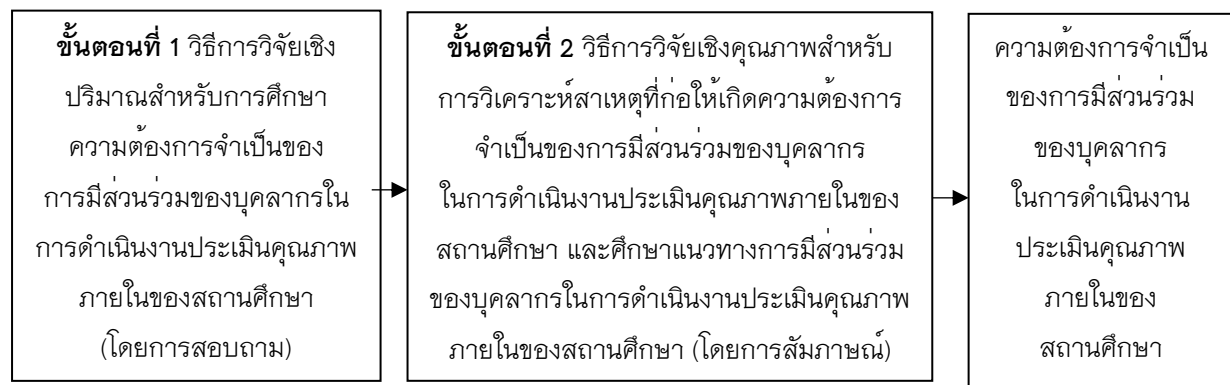
ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการดำเนินงาน และขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมิน โดยศึกษาจากเอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น (Wongwanich, 2005) การมีส่วนร่วม (Cohen & Uphoff, 1981) และการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (Office of the Basic Education Commission, 2011) โดยได้นำเสนอกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mix-methods Research) รูปแบบการอธิบายตามลำดับ (Explanatory Sequential Design) ประกอบด้วย การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วยการสอบถาม และเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาด้วยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Suwatanapornkul, 2019) ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 242 คน และครูผู้สอน จำนวน 4,332 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนประชากรของแต่ละเขตพื้นที่ ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Suwatanapornkul, 2019) กำหนดขอบเขตของช่วงความเชื่อมั่นที่ 95% และระดับความคลาดเคลื่อนที่ 5% พบว่า ขนาดตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับการศึกษาความต้องการจำเป็น คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 148 คน และครูผู้สอน จำนวน 354 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	สพ.ชบ.	ผู้บริหารสถานศึกษา	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูผู้สอน	ครูผู้สอน
		ประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)	ประชากร (คน)	ตัวอย่าง (คน)
1	เขต 1	82	50	1,230	100
2	เขต 2	79	48	1,271	104
3	เขต 3	81	50	1,831	150
รวม		242	148	4,332	354

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ได้แก่ ตำแหน่ง (ในการปฏิบัติงาน) ประสบการณ์งานประเมินคุณภาพภายใน และสังกัดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่จริงและความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตอบสนองรายการคู่ (Dual Response) ครอบคลุมกระบวนการประเมินคุณภาพภายใน 3 ขั้นตอน มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 31 ข้อ

โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา
3. เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของความ ต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา จากนั้นสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับนิยาม
4. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท เพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขและผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวิจัย (Index of Item-objective Congruence: IOC) พบว่า แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาในแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 45 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี โดยผู้บริหารมาจากแต่ละเขตพื้นที่ ทั้ง 3 เขต จำนวนเขตละ 5 คน และครูผู้สอน จำนวนเขตละ 10 คน เพื่อตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยพบว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .903

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี และนำแบบสอบถามความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง และแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับมาได้จำนวนทั้งสิ้น 502 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพที่เป็นอยู่จริงและความต้องการจำเป็น แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย (Panpinit, 2010) ดังนี้

4.51–5.00 สภาพที่เป็นอยู่จริงมากที่สุด/ความต้องการจำเป็นมากที่สุด

3.51–4.50 สภาพที่เป็นอยู่จริงมาก/ความต้องการจำเป็นมาก

2.51–3.50 สภาพที่เป็นอยู่จริงปานกลาง/ความต้องการจำเป็นปานกลาง

1.51–2.50 สภาพที่เป็นอยู่จริงน้อย/ความต้องการจำเป็นน้อย

1.00 –1.50 มีสภาพที่เป็นอยู่จริงน้อยที่สุด/ความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด

หลังจากนั้นหาผลต่างและเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย โดยคำนวณค่าดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$) โดยใช้สูตร

$$PNI_{modified} = (I-D)/D$$

เมื่อ I คือ ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่จริง

D คือ ค่าเฉลี่ยของความต้องการจำเป็น

โดยกำหนดให้ข้อที่มีค่า $PNI_{modified}$ มากกว่า 0.30 แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นและให้ความสำคัญก่อน ซึ่งผู้วิจัยนำผลดังกล่าว นำไปสู่การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนที่ 2 เพื่อหาสาเหตุและแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 242 คน และครูผู้สอน จำนวน 4,332 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพของโรงเรียน จำนวน 4 คน โดยผู้บริหารและครูมาจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก อย่างละ 1 คน และมีประสบการณ์ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพของโรงเรียน จำนวน 2 คน ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี และเป็นคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบมีจุดมุ่งหมายตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยแนวคำถาม มีจำนวน 3 ข้อ ที่มุ่งเน้นการศึกษาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เช่น ท่านคิดว่าสาเหตุใดที่ทำให้การมีส่วนร่วมในชั้นการเตรียมการของการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ เป็นต้น และแนวคำถามอีก 4 ข้อ ที่มุ่งเน้นการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เช่น ท่านคิดว่าสถานศึกษาควรมีวิธีการหรือแนวทางในการส่งเสริมบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในชั้นการเตรียมการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร เป็นต้น หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมก่อนนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและด้านการวัดประเมินผล จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวิจัย (IOC) พบว่า แบบสัมภาษณ์มีความเที่ยงตรง

เชิงเนื้อหาในแต่ละข้อ อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยประสานโดยตรงไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคลเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ พร้อมกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการเข้าพบ เมื่อถึงกำหนดนัดหมายผู้วิจัยขออนุญาตจัดบันทึกและบันทึกเสียงก่อนเริ่มเข้าสู่กระบวนการสัมภาษณ์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 30 – 45 นาทีต่อคน ในระหว่างการสัมภาษณ์มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นระยะ และเมื่อสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นเสร็จสิ้นมีการสะท้อนผลและทวนซ้ำประเด็นที่ค้นพบจากการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ดำเนินการโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปทำการตรวจสอบเพื่อค้นหาข้อความสำคัญ (Significant Statement) จากนั้นนำมาจัดกลุ่มข้อมูล (Categories) เพื่อหาความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูล แล้วนำมาสรุปเป็นประเด็นข้อค้นพบ (Themes) ตลอดจนหาจุดเน้นที่โดดเด่นและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษา

ผลการวิจัย

1. การประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี

ตารางที่ 2 การประเมินสภาพที่เป็นอยู่จริงและความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในภาพรวม

การมีส่วนร่วมของบุคลากรใน การดำเนินงานประเมิน คุณภาพภายในของ สถานศึกษา	สภาพที่เป็นอยู่จริง			ความต้องการจำเป็น			PNI _{modified}	อันดับ
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล		
ขั้นการเตรียมการ	3.19	0.73	ปานกลาง	4.55	0.51	มากที่สุด	0.42	1
ขั้นการดำเนินงาน	3.19	0.73	ปานกลาง	4.40	0.60	มาก	0.38	3
ขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน	3.17	0.74	ปานกลาง	4.48	0.54	มาก	0.41	2

สำหรับผลการประเมินสภาพที่เป็นอยู่จริงและความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา จำแนกตามขั้นตอนการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาการที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ขั้นเตรียมการ (PNI_{modified} = 0.42) รองลงมาคือขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน (PNI_{modified} = 0.41) และขั้นการดำเนินงาน (PNI_{modified} = 0.38) ตามลำดับ

จากผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึกและมีรายละเอียดมากขึ้นในแต่ละขั้นตอน ผู้วิจัยจึงนำ

ขั้นตอนการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในแต่ละขั้นตอนมาเก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เกี่ยวกับสาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอน ให้ประสบผลสำเร็จ จึงได้มาซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ในขั้นตอนที่ 2 ดังนี้

2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า บุคลากรไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ขาดการดำเนินงานเป็นทีม ไม่มีระบบที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกัน ไม่ได้นำผลการประเมินคุณภาพภายในไปวิเคราะห์ร่วมกัน อีกทั้งบุคลากรของสถานศึกษาขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า ควรเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกคนในสถานศึกษาทุกขั้นตอน มีการให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนได้ทราบและเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน รวมถึงจัดให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีสาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นและแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

2.1 สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พบว่า

ขั้นการเตรียมการ สาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ บุคลากรไม่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วม และมีความคิดว่างานประเมินเป็นงานที่เพิ่มภาระ รวมถึงบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายละเอียดของมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ขั้นการดำเนินงาน สาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ โรงเรียนขาดการทำงานเป็นทีม ไม่มีการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน รวมถึงไม่มีการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง และขั้นตอนในการประเมินคุณภาพภายใน อีกทั้งบุคลากรขาดความต่อเนื่องในการจัดทำข้อมูล การเก็บข้อมูลไม่อยู่บนพื้นฐานแนวคิดเดียวกันทำให้ข้อมูลสารสนเทศไม่มีประสิทธิภาพ และบุคลากรยังขาดทักษะและความรู้ในการติดตาม การจัดสร้างเครื่องมือประเมินผลแบบเก็บรวบรวมข้อมูลไม่เหมาะสม

ขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน สาเหตุที่ทำให้การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาไม่ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) อีกทั้งไม่ทราบวิธีการเขียนรายงานที่สอดคล้องกับเกณฑ์และมาตรฐานที่กำหนด เก็บรวบรวมข้อมูลจากการดำเนินงานมาไม่ครบและไม่ชัดเจน และไม่ได้นำผลการประเมินคุณภาพภายในไปวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาในอนาคต

2.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พบว่า

ขั้นการเตรียมการ ควรจัดประชุมและกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนและเตรียมการ ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิดและปัญหาเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยนำผลการดำเนินงานในปีการศึกษาที่ผ่านมาวิเคราะห์ พร้อมทั้งร่วมกันสร้างแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และจัดให้มีการอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักให้กับบุคลากรทุกคนเพื่อให้เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน

ขั้นการดำเนินงาน ควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับความคิดเห็นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกคน ตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนได้ทราบและเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน รวมถึงจัดให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาส่งเสริมการเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ และสนับสนุนทรัพยากรและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน หรือแนวทางการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพภายในที่เหมาะสม

ขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ร่วมกันจัดทำโครงสร้างและรูปแบบของรายการประเมินตนเอง (SAR) และมีการประชุมชี้แจงขยายผลเชิงปฏิบัติการเพื่อการวิเคราะห์และสะท้อนผลดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. การประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ขั้นการเตรียมการ รองลงมาคือขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน และขั้นการดำเนินงาน ตามลำดับ

2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พบว่า ในขั้นการเตรียมการ บุคลากรไม่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ขั้นการดำเนินงาน บุคลากรขาดการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน ขาดการดำเนินงานเป็นทีม ไม่มีระบบสนับสนุน ขาดการกำหนดเป้าหมายระยะเวลา บทบาทหน้าที่ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน และบุคลากรขาดความต่อเนื่องในการจัดทำข้อมูล และในขั้นการจัดทำรายงานผลการประเมิน บุคลากรไม่นำผลการประเมินคุณภาพภายในไปวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาในอนาคต รวมถึงบุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ตรงกัน ได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย การจัดสร้างเครื่องมือประเมินผล แบบเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) อีกทั้งบุคลากรของสถานศึกษาขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า ควรเปิดโอกาสเปิดรับความคิดเห็นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกคนในสถานศึกษาทุกขั้นตอนของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนได้ทราบและเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน รวมถึงจัดให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจัดให้มีการให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาอีกด้วย

การอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการประเมินและจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ขั้นตอนการเตรียมการ รองลงมาคือ ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมิน และขั้นตอนการดำเนินงาน ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรในสถานศึกษายังมีความต้องการอย่างมากในการได้รับความรู้ความเข้าใจและแนวทางในการเข้ามามีบทบาทในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการการประเมินคุณภาพภายใน และจากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ขั้นตอนการเตรียมการ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรยังขาดความเข้าใจและขาดเครื่องมือในการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ดังนั้นจึงต้องการการส่งเสริมผ่านการอบรม การสร้างความตระหนักรู้ และการมีโอกาสร่วมคิดร่วมวางแผนในช่วงต้นของกระบวนการ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ Sirirattanchit (2025) ที่ระบุว่า การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในสถานศึกษาเริ่มต้นได้จากขั้นตอนการเตรียมการ หากบุคลากรยังไม่เข้าใจหรือไม่ตระหนักถึงคุณค่า กระบวนการในขั้นถัดไปจะอ่อนแอและไม่เกิดผลเต็มที่ ในลำดับถัดมา ขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ก็เป็นอีกขั้นที่บุคลากรมีความต้องการร่วมมือในด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและถ่ายทอดผลลัพธ์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนประถมศึกษา บุคลากรจำนวนมากยังขาดทักษะการเขียนรายงานการประเมินตนเองที่มีคุณภาพ จึงมีความต้องการในเรื่องการสนับสนุน เช่น การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกปฏิบัติ หรือการมีคู่มือการเขียนรายงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sirec and Rozman (2025) พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในระยะเตรียมการผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การร่วมคิดร่วมวางแผน และการสื่อสารเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง ช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้และความมั่นใจในการมีบทบาทด้านการประเมินคุณภาพภายใน ส่งผลให้บุคลากรมีส่วนร่วมมากขึ้นทั้งในขั้นตอนการดำเนินงานและขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมิน และงานวิจัยของ Wangna et al. (2023) สนับสนุนประเด็นนี้ โดยพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อได้รับการอบรมที่เน้นทักษะการวิเคราะห์และเขียนรายงานประเมินตนเองตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) ส่วนขั้นตอนการดำเนินงาน ซึ่งถูกจัดอยู่ในลำดับสุดท้าย สะท้อนได้ว่าบุคลากรยังไม่รู้สึกถึงบทบาทที่ชัดเจนของตนในกระบวนการจริง หรืออาจขาดการมีส่วนร่วมเชิงโครงสร้าง เช่น ขาดระบบงานร่วมขาดทีมประเมินภายในที่สนับสนุน ทำให้ไม่สามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานกับผลประเมินได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของภาวิณี จันทรแดง และคนอื่น ๆ (Jundang et al., 2025) พบว่า ความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีมีระดับสูงในหลายด้าน โดยเฉพาะการกำหนดมาตรฐาน การติดตามผล และการจัดทำรายงาน ซึ่งสะท้อนว่าบุคลากรยังต้องการการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเครื่องมือเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบมากขึ้น และงานวิจัยของ Praraksa et al. (2015) พบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็ก บุคลากรมักไม่เข้าใจขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพ และระบบการติดตามประเมินผลภายในยังไม่เข้มแข็ง จึงจำเป็นต้องปรับระบบสนับสนุนจากผู้บริหารและส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมอย่างต่อเนื่อง

2. สาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี พบว่า ในขั้นตอนการเตรียมการ บุคลากรไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเตรียมการประกันคุณภาพภายใน ขั้นตอนการดำเนินงาน บุคลากรขาดการวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงาน ขาดการดำเนินงานเป็นทีม ไม่มีระบบสนับสนุน ขาดการกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลา บทบาทหน้าที่ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน อีกทั้งบุคลากรขาดความต่อเนื่องในการจัดทำข้อมูล และในขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมิน บุคลากรไม่นำผลการประเมินคุณภาพภายในไปวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาใน

อนาคต สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนหรือเตรียมการ ส่งผลให้ขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ขาดแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีต่อการประเมิน ขาดความชัดเจนในระบบการทำงาน ขาดโอกาสในการแสดงออก ขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดการเชื่อมโยงผลการประเมินกับการพัฒนาจริง จากสาเหตุที่ก่อให้เกิดความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ข้างต้นชี้ให้เห็นว่า เมื่อบุคลากรไม่ได้รับโอกาสให้มีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเริ่ม ก็จะทำให้รู้สึกที่ไม่ใช่หน้าที่ของตนเอง หากขาดโครงสร้าง ระบบ และบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม บุคลากรก็จะไม่สามารถมีบทบาทในการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้อย่างเต็มที่ การประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจึงกลายเป็นเพียงภารกิจที่ทำตามหน้าที่และไม่ได้ช่วยพัฒนาโรงเรียนอย่างแท้จริง อีกทั้งหากบุคลากรไม่เห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ก็จะส่งผลให้ขาดความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อการดำเนินงาน และไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลหรือผลที่ได้จากการประเมินไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนางานของตนได้ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ Sirirattanchit (2025) ที่ระบุว่า หากสถานศึกษาไม่มีการสร้างความเข้าใจและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น จะทำให้การประเมินคุณภาพภายในกลายเป็นภาระ ไม่ใช่โอกาสพัฒนา และส่งผลให้ขาดความร่วมมือในระยะยาว นอกจากนี้ การไม่มีแผนการทำงานร่วมกัน ขาดเป้าหมาย ขาดการแบ่งบทบาทหน้าที่ และการไม่มีระบบสนับสนุนที่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรไม่สามารถเชื่อมโยงงานประจำกับงานประเมินได้ การประเมินกลายเป็นงานแบบแยกส่วนและไม่เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Leithwood et al. (2020) ยังพบว่า ความคลุมเครือของบทบาทงานทำให้ครูเกิดความไม่มั่นใจและลดการมีส่วนร่วมในระบบประเมินคุณภาพของสถานศึกษา และผลการวิจัยของ Kija et al. (2024) ยังพบว่า ประสิทธิภาพของระบบการประกันคุณภาพภายในขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในการวางแผน การดำเนินงาน และการสะท้อนผลการประเมินร่วมกัน นอกจากนี้งานวิจัยของวรรณิศา พิมพร (Pimporn, 2018) สนับสนุนประเด็นนี้ โดยพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องจำเป็น คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดความตระหนัก ขาดการทำงานเป็นทีม สถานศึกษาไม่ได้เปิดโอกาสให้บุคลากรเข้าไปมีส่วนร่วม ไม่มีการจัดให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตาม ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตพร แก้วตา และคนอื่น ๆ (Kaewta et al., 2024) ที่พบว่า คณะครูและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังขาดการมีส่วนร่วม ขาดการบูรณาการใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ตรวจสอบ ปรับปรุง (PDCA) ในกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนั้นแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสเปิดรับความคิดเห็นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกคนในสถานศึกษาทุกขั้นตอนของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม ตั้งแต่ร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้เป็นระบบ มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้บุคลากรทุกคนได้ทราบและเข้าใจในทิศทางเดียวกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนให้ชัดเจน รวมถึงจัดให้มีการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจัดให้มีการให้ความรู้และสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และจากแนวทางการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาข้างต้น ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและทัศนคติเชิงบวกต่อการประกันคุณภาพเท่านั้น ยังทำให้บุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา ช่วยให้เห็นคุณค่าของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา อีกทั้งส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานและการสื่อสารภายในสถานศึกษา ช่วยลดความซ้ำซ้อน และเพิ่มโอกาสในการพัฒนางานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินงานได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Krooi et al. (2024) พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระบบประกันคุณภาพภายในสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน การทำงานเป็นทีม และการติดตามกำกับอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ผลการประเมินสามารถนำไปใช้

พัฒนางานได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภาณี บวรศุภศรี และคนอื่น ๆ (Bowonsuphasri et al., 2024) พบว่า การสร้างระบบที่เน้นการมีส่วนร่วมตั้งแต่การสร้างความรู้ ความเข้าใจ การจัดเก็บข้อมูล และการกำหนดผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบหลัก และผู้รับผิดชอบรอง ในแต่ละตัวบ่งชี้ช่วยให้บุคลากรสามารถมีส่วนร่วมได้จริงและมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น นอกจากนี้สอดคล้องกับสำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of Educational Testing, Office of the Basic Education Commission, 2011) ที่ระบุไว้ว่า การประเมินคุณภาพภายในเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการพัฒนา ปรับปรุง ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ และร่วมกันผลักดันให้สถานศึกษามีคุณภาพ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนารีญา ศรีพันธุ์ และคนอื่น ๆ (Sriphan et al., 2022) ที่พบว่าผู้บริหารควรสร้างการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้ครูมองเห็นภาพรวมของงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม โดยผู้ปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรมาจากหลากหลายกลุ่มงาน ซึ่งการทำงานเป็นทีมจะต้องอาศัยความร่วมมือกันของครูและบุคลากรในสถานศึกษา และเมื่อมีปัญหาก็สามารถช่วยกันแก้ไข ลงมติ และตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวี จันทร์เพ็ง และนิยดา เปี่ยมพิชนะ (Janpeng & Piampuechana, 2022) ที่ศึกษาข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า ด้านการประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อรายงานผลการประเมินตนเองต่อผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมในการประเมินผลเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตาม และตรวจสอบโครงการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองที่สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรในสถานศึกษา โดยการให้ความรู้ สร้างความตระหนัก และเห็นความสำคัญของประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา จากการอบรมหรือจัดทำคู่มือเกี่ยวกับประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาควรสร้างระบบการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อเปิดโอกาสและรับความคิดเห็น พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของทุกคนในสถานศึกษา ทุกขั้นตอนของการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาของบุคลากรในสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของสังคม

2. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา, ระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลภายในโรงเรียน ที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3. ควรพัฒนารูปแบบการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี ซึ่งพบว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพควรเริ่มต้นจากขั้นการเตรียมการ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมต่อระบบการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลยังชี้ให้เห็นว่า ความต้องการจำเป็นของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เกิดจาก 3 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ (1) การขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ (2) การขาดระบบสนับสนุนการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น การกำหนดบทบาทหน้าที่ การทำงานเป็นทีม และการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และ (3) การขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา และจากผลการวิจัยสามารถสังเคราะห์ได้ว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นการเตรียมการ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่าย การพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายใน และการจัดให้มีระบบกำกับ ติดตาม และสะท้อนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้บุคลากรสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างแท้จริงและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์

พิมพ์ลดา สินธุนาวา: การวางแผนความคิด ระเบียบวิธีวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง และการวิเคราะห์ข้อมูล
ทริกา ตั้งประภา: ตรวจสอบความถูกต้อง และการกำกับดูแล
องอาจ นัยพัฒน์: การกำกับดูแล

เอกสารอ้างอิง

- Bowonsuphasri, S., Chatakan, W., & Akephet, C. (2024). Participatory action research for developing internal quality assurance in educational on community-based education management Bansaiyat School. *Nakkhabut Paritat Journal*, 16(3), 118–126. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/nakboot/article/view/268471/186832> [In Thai]
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural development participation: Concept and measure for project design implementation and evaluation: rural development committee center for international studies*. Cornell University Press.
- Janpeng, W., & Piampuechana, N. (2022). Needs for teacher participation in internal quality assurance operations in schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Buddhist Education and Research*, 8(1), 41–55. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jber/article/view/256277/172553> [In Thai]
- Jundang, P., Wongsirasawat, C., & Charoontham, O. (2025). Needs of internal quality assurance of school to improve quality of education under primary educational service area office. MCU Hariphunchai review. *Journal of Social Science Panyapat*, 7(1), 279–288. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/issue/view/18247/6081> [In Thai]

- Elhakim, A. (2025). The effectiveness of using participatory evaluation in enhancing institutional performance and stakeholder engagement in higher education. *Frontiers in Education*, 10, 1–13 <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/feduc.2025.1596743/full>
- Kaewta, K., Phakdee, C., & Phra Maha Sakon Mahaviro. (2024). Guidelines for developing the internal quality assurance system of Kamthiang Anusorn School. *MCU Hariphunchai Review Journal*, 8(1), 191–205. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/article/view/a013> [In Thai]
- Kija, G., Mpeshe, S. & Chaula, N. (2025). The implemented internal school quality assurers’ practices in Secondary Schools in Misungwi District, Tanzania. *Ruaha Journal of Arts and Social Sciences (RUJASS)*, 10(1), 34–44. <https://rucu.ac.tz/journals/articles/article-file/8A918DD1.pdf>
- Krooi, M., Whittingham, J., & Beusaert, S. (2024). Introducing the 3P conceptual model of internal quality assurance in higher education: A systematic literature review. *Studies in Educational Evaluation*, 82, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.stueduc.2024.101360>
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 40(1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1596077>
- Office for National Education Standards and Quality Assessment (ONESQA). (2022). *External quality assessment report* (4th cycle). ONESQA (Public Organization). [In Thai]
- Office of the Basic Education Commission. (2011). *Internal quality assessment based on the educational standards of schools in accordance with the ministerial regulation on the system, criteria, and methods for educational quality assurance B.E. 2553 (2010)*. Office of the Basic Education Commission. [In Thai]
- Office of Educational Testing, Office of the Basic Education Commission. (2011). *Handbook for internal quality assurance in schools*. Office of the Basic Education Commission. [In Thai]
- Panpinit, S. (2010). *Social science research techniques*. Wittayapat. [In Thai]
- Pimporn, W. (2018). *Needs assessment of personnel participation in internal quality assurance implementation in schools under Secondary Educational Service Area Office 6* [Master’s thesis, Srinakharinwirot University]. iThesis Srinakharinwirot University. <https://ir-ithesis.swu.ac.th/items/b27887d3-0c38-4f41-9b06-a7d294666946> [In Thai]
- Praraksa, P., Sroinam, S., Inthusamith, M., & Pawarinyanon, M. (2015). A model of factors influencing internal quality assurance operational effectiveness of the small sized primary schools in Northeast Thailand. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 197, 1586–1590. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.07.115>
- Sirec, K., & Rozman, M. (2025). Collaborative leadership as a driver of internal quality assurance in higher education institutions. *Education Sciences*, 15(12), 1627. <https://doi.org/10.3390/educsci15121627>
- Sirirattanchit, A. (2025). Developing educational quality in basic education in Thailand: guidelines for internal quality assurance in schools and Preparation for External Quality Assurance. *ONESQA Quality Assurance in Education Journal*, 1(1), 1 – 16. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/onesqa/article/view/1075/701>
- Sripan, N., Chaowachai, S., & Jansila, V. (2022). Development Guidelines the Participation in Quality Assurance in Secondary Schools of Teacher in Lomsak Consortium, The Secondary Educational Service Area Office Phetchabun. *Journal of Modern Learning Development*, 7(4), 307–319. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/254849/172764> [In Thai]

- Suwatanapornkul, I. (2019). *Educational research: Concepts and applications* (2nd ed.). Chulalongkorn University Press. [In Thai]
- Wangna, P., Phantha, N., & Piyakul, A. (2023). Performance and participation in operations of the internal education quality assurance assessment for operational excellence. *Journal of Green Learning*, 3(2), 66–71.
DOI: <https://doi.org/10.53889/jgl.v3i2.247>
- Wongwanich, S. (2005). *Needs assessment research* (3rd ed., revised). Chulalongkorn University Press. [In Thai]